

TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA ESTETIK TAFAKKUR VA BADIY IDROKNI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION METODLARI

Sayfiyeva Ozoda Madamin qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

ANOTATSIYA: Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limida estetik tafakkur va badiiy idrokni shakllantirish masalalari yoritiladi. Maqolada o'quvchilarda san'at asarlariga ongli munosabatni, estetik tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv dars usullari va raqamli vositalar yordamida o'quvchilarning ijodiy salohiyati, vizual tafakkuri va san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish yo'llari ko'rsatib beriladi. Tadqiqotda kreativ ta'lim muhiti, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va madaniyatlararo estetik tarbiya tamoyillari asosiy o'rin tutadi. Natijada, maqolada tasviriy san'at o'qitish jarayonida estetik tafakkurni rivojlantirishning samarali metodik asoslari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, estetik tafakkur, badiiy idrok, kreativ ta'lim, innovatsion metodlar, interaktiv texnologiyalar, san'at pedagogikasi, vizual tafakkur, estetik tarbiya.

Bugungi kunda san'at ta'limi nafaqat ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirish, balki o'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirishning muhim omili sifatida qaralmoqda. Tasviriy san'at darslarida o'quvchining dunyoni badiiy idrok etishi, rang va shaklni estetik jihatdan tushunishi, ijodiy fikrini ifodalash qobiliyati rivojlantiriladi. Shu bois, estetik tafakkur – bu faqat san'atni his qilish emas, balki uni ongli tarzda tahlil qilish, obrazli fikrlash va o'z estetik qarashlarini shakllantira olish jarayonidir.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'qituvchidan innovatsion yondashuvni, interaktiv metodlardan foydalanishni va o'quvchilarda mustaqil ijodiy faoliyatni rag'batlantirishni talab etadi. Tasviriy san'at ta'limida bu yondashuv o'quvchini passiv kuzatuvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Badiiy idrokni shakllantirishda vizual madaniyat, raqamli texnologiyalar, muhit bilan estetik muloqot ham muhim rol o'ynaydi.

Estetik tafakkurni rivojlantirishning asosiy maqsadi – o‘quvchilarda san‘at orqali hayotni anglash, go‘zallikni his etish, shuningdek, shaxsiy estetik qarashlar asosida ijodiy faoliyat olib borish qobiliyatini tarbiyalashdir. Buning uchun tasviriy san‘at darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, masalan, loyiha usuli, “flipped classroom” (teskari sinf), interaktiv muhokama va vizual tahlil metodlari samarali natijalar beradi.

Tasviriy san‘at ta‘limining o‘ziga xosligi shundaki, unda o‘quvchining hissiy idroki va intellektual faoliyati uyg‘unlashadi. Estetik tafakkur orqali shaxs nafaqat san‘atni tushunadi, balki uni yaratish jarayonida ham o‘z individualligini namoyon etadi. Shu sababli, san‘at ta‘limida kreativlik va estetik tafakkur o‘zaro bog‘liq jarayonlar bo‘lib, ularning uyg‘unligi o‘quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur maqola tasviriy san‘at ta‘limida estetik tafakkur va badiiy idrokni rivojlantirishning innovatsion metodlarini tahlil qiladi. U o‘quv jarayonida estetik tarbiya, ijodiy muhit, vizual tafakkur va san‘at asarlarini baholash ko‘nikmalarini rivojlantirishning samarali usullarini taklif etadi.

Tasviriy san‘at ta‘limida estetik tafakkur va badiiy idrokni rivojlantirish jarayoni bir necha asosiy yo‘nalishlar orqali amalga oshiriladi. Birinchi navbatda, o‘quvchilarda san‘at asarlarini ongli tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirish muhimdir. Bu jarayonda vizual tafakkur markaziy o‘rin tutadi, chunki o‘quvchi rang, shakl, kompozitsiya va san‘at asarining g‘oyaviy mazmunini idrok etish orqali o‘z estetik qarashlarini rivojlantiradi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar, interaktiv metodlar va raqamli vositalar bu jarayonni yanada samarali qiladi. Masalan, o‘quvchilar interaktiv platformalarda san‘at asarlarini tahlil qilib, turli perspektivalardan baholash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu bilan birga, loyiha asosida ishlash usuli ham ijodiy va tanqidiy fikrlashni rag‘batlantiradi, chunki o‘quvchilar mustaqil ravishda mavzuni o‘rganib, o‘z ijodiy qarashlarini ifodalashadi.

Ikkinchi jihat – shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni tatbiq etishdir. Har bir o‘quvchi estetik tajriba va ijodiy qobiliyatlari bilan individualdir. Shu sababli, o‘qituvchi darslarni o‘quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga moslashtirishi, ijodiy vazifalarni turlicha shakllantirishi muhimdir. Masalan, “flipped classroom” texnologiyasi yordamida o‘quvchilar nazariy materialni uyda mustaqil o‘rganadi, darsda esa amaliy ishlar, muhokama va tahlil bilan shug‘ullanadi. Bu yondashuv

o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi va ularning estetik tafakkurini chuqurlashtiradi.

Uchinchi, raqamli texnologiyalarni qo'llash estetik tarbiya jarayonini kengaytiradi. Virtual galereyalar, interaktiv ilovalar va multimedia vositalari yordamida o'quvchilar turli davr va mamlakatlarning san'at asarlari bilan tanishadi, ularni solishtiradi va baholaydi. Bu esa ularning badiiy idrokini boyitadi, madaniyatlararo estetik tushunchalarni rivojlantiradi va vizual madaniyatini oshiradi. Masalan, rassomlik texnikalari yoki grafik dizayn bo'yicha interaktiv mashg'ulotlar orqali o'quvchilar nafaqat estetik jihatdan fikrlash, balki ijodiy ifodalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shuningdek, o'quvchilarda ijodiy muhitni shakllantirish estetik tafakkur rivojlanishining muhim omilidir. Bu muhit o'quvchilarga o'z g'oyalari va tasavvurlarini erkin ifodalash imkonini beradi, xatolarni o'rganish va sinash jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Kreativ ta'lim muhiti shaxsga o'z fikrini erkin ifoda etish va san'at asarlariga individual qarashni rivojlantirish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarni jamoaviy ijodiy loyihalarda ishtirok etishga jalb qilish, ularning ijtimoiy va estetik tajribasini oshiradi, bir-biridan o'rganishga rag'batlantiradi.

Badiiy idrokni rivojlantirishda vizual tahlil va baholash ko'nikmalari muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar san'at asarini ko'rishdan tashqari, uning g'oyaviy mazmunini tushunish, rang va shakllarning uyg'unligini baholash, obrazlar va uslublarni tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarini egallaydi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchilarga savol-javoblar, muhokamalar va vizual analiz vositalarini taklif qiladi. Shuningdek, analogiya, kontrast va simbolizm kabi san'at tahlil metodlari o'quvchilarning estetik tafakkurini chuqurlashtirishga yordam beradi.

Tasviriy san'at ta'limida kreativlik va estetik tafakkur bir-biri bilan chambarchas bog'liq jarayonlardir. Estetik tafakkur o'quvchilarga san'atni tushunish va qadrlash imkonini beradi, kreativlik esa ularni o'z ifodasini yaratishga undaydi. Shu sababli, dars jarayonida ijodiy vazifalar va loyihalar estetik tafakkur bilan uyg'un ishlashi kerak. Masalan, o'quvchilar o'z san'at asarlarini yaratish jarayonida rang, shakl va kompozitsiyani estetik asosda tanlaydi, shu bilan birga, o'z g'oyaviy qarashlarini ifodalaydi. Bu jarayon shaxsning ijodiy va intellektual rivojlanishini ta'minlaydi.

Innovatsion metodlar tasviriy san'at ta'limida estetik tafakkur va badiiy idrokni rivojlantirishning samarali vositalaridir. Interaktiv darslar, raqamli texnologiyalar,

loyiha ishlari, “flipped classroom” usuli va jamoaviy ijodiy mashg‘ulotlar o‘quvchilarni faol ishtirokchiga aylantiradi, ularning estetik qarashlarini boyitadi va vizual tafakkurini rivojlantiradi. Shu bilan birga, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv va kreativ ta‘lim muhiti o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini namoyon qilish imkonini beradi. Bu esa nafaqat o‘quv jarayonini samarali qiladi, balki san‘atga bo‘lgan qiziqish va estetik madaniyatni oshiradi.

Shuningdek, o‘quvchilarda badiiy idrok va estetik tafakkur rivojlanishi ularning umumiy dunyoqarashini kengaytiradi, hayotiy estetik baholash qobiliyatini shakllantiradi va shaxsiy ijodiy salohiyatini oshiradi. Innovatsion metodlar yordamida o‘quvchilar san‘at asarlarini nafaqat passiv tarzda qabul qiladi, balki ularni tahlil qilib, o‘z estetik qarashlarini shakllantiradi va ijodiy faoliyatda qo‘llaydi. Shu jihatdan, zamonaviy tasviriy san‘at ta‘limi o‘quvchilarni ijodiy, estetik va madaniy jihatdan rivojlantirilgan shaxs sifatida tarbiyalaydi.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san‘at ta‘limida estetik tafakkur va badiiy idrokni rivojlantirishning innovatsion metodlari – interaktiv darslar, raqamli vositalar, loyiha asosida ishlash, “flipped classroom” texnologiyasi, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv va kreativ ta‘lim muhiti orqali amalga oshiriladi. Bu metodlar o‘quvchilarda san‘atga ongli munosabatni shakllantiradi, estetik tahlil va baholash ko‘nikmalarini rivojlantiradi, vizual tafakkurini kengaytiradi va ijodiy salohiyatini oshiradi. Natijada, tasviriy san‘at ta‘limi o‘quvchilarning estetik va badiiy idrokini, ijodiy fikrini rivojlantiruvchi samarali vositaga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – S. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – № 1. – S. 070035.

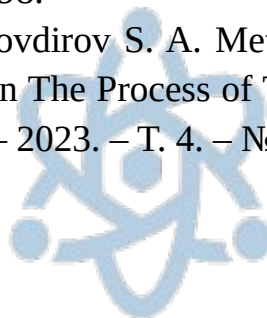

5. Shavdirov S. A. *Ûquvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan).* – 2017. – № 6. – S. 15-21.

6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study.* – 2024. – № 1. – S. 8-14.

7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation.* – 2023. – T. 2. – № B10. – S. 192-198.

8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education.* – 2023. – T. 4. – №. 3. – S. 60-66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

